

Муниципальной бюджетной оркуола5а кириэн иннинээ5и саастаах о5олор
тэрилтэлэрэ, дьааһыла саад «Сказка».

«Мин төрөөбүт төрүт дойдум Муома»

(улахан уонна бэлэмнэнии бөлөх о5олоругар аналлаах

тулалыыр эйгэни билиһиннэрии уонна о5о тылын сайыннарыы дьарыгын
кэнспиэгэ)

Толордо:

бэлэмнэнии бөлөх

иитээччитэ Ефимова Е.Л.

Хонуу 2022с

Темата: Мин төрөөбүт төрүт дойдум Муома

Иитэр- үөрэтэр соруктара: 1.Оболорго олорор оройуоннарын, нэһиликтэрин аатын, гербэтин, баһылыктарын аатын чуолкайдааһын уонна билиилэрин кэңэтии. 2.Төрөөбүт оройуоннарын кэрэ айылҕатын кэтээн көрөн дьыл ханнык кэмэ кэлбитин, быһааралларын ситиһии 3. Төрөөбүт оройуоннарыгар таптала иңэри, киэң туттуу иэйиитин күүһүрдүү.

Туттуллар- көрдөрүллэр тэриллэр: оройуону көрдөрөр хаартыскалар, карта, слайда, отонноох карточкалар, карзинкалар, балыктар, күөгү, остуол оонньуута «Хартыынаны хомуй, ханнык кыыл баарын бул».

Бэлэмнэнии үлэ: «Дьонун дойду-Муома!» хоһоону үөрэтии, нэһилиэк устун экскурсия, олорор оройуоннарын туһунан бэсиздэлэр. Муома оройуонун гиимнин истии.

Дьарыктаныы хаамыта: 1.- Оболоор, бүгүн биһиэхэ ыалдьыттар кэлбиттэр, дорооболоһобут. **Үтүө күнүнэн!** (гимн тыаһыыр оболор истэллэр) гимна туох туһунан ыланарый? Муома. Бүгүн биһиги оройуоммут туһунан кэпсэтиэхпит.

- Биһиги ханнык оройуонна олоробутуй? (картаҕа көрдөрүү).

- Оройуоммут киин нэһилиэгин аатын ким билэрий? (Хонуу).

- Бу тугуй? бу оройуон гербэтэ, гизрбэҕэ туох ойууламмытый? икки кыталык үңкүлүү турара көстөр. Кыталык сырдыгы, үтүөнү, дьолу түстүүр, үйэлээх буолуу бэлиэтэ. Аллараа туох ойууламмытый? Эбэнни ураһа ойуу алта нэһилиэги көрдөрөр. Ураһа үөһээ мастара туохха майгыннылларый? Таба муһуга, ураһа икки ардыларыгар турар дьон, оройуонна сүрүн дьарыктара таба иитиитэ буоларын көрдөрөр. Ойуу эбээнни оһуорунан киэргэтиллибит. Үөһээ өттүгэр алмаастар уруһуйдаммыттар, тоҕо диэтэр Муома оройуона Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр киирэрин туһулуур.

- бу кимий? Аммосов Дмитрий Викторович Муома оройуонун баһылыга

2. Биһиги оройуоммут наһаа кэрэ көстүлээх, дьикти айылҕалаах. (музыка тыаһыыр мэхчиргэ көтөн киирэн, маска олорор) - Оболоор, ханнык көтөр көтөн кэлэн маска олордо? мэхчиргэ. Оболоор, мэхчиргэ сурук аҕалбыт, бу суругу биһиэхэ, ким суруйан ыппытын, билиэххитин баҕарабыт дуо?

Дорооболорун оболор!

Энэхэ айаннаан кэллим мин, дьыл түөрт кэмин биир ураты кэстүүтэ буолабын, эниги мин туохпун билиэххитин бабарар буоллахатына айылбаны кэтээн көрүн, сорудахтарбын барытын сөпкө толордоххутуна, ханнык дьыл кэмэ кэлбитин билиэххит.

– Оҕолор, ханнык дьыл кэмэ кэлбитин билиэххитин бабарабыт дуо? тыаба айдаарбакка, хаһытаабакка, оту-маһы алдыаппакка барабыт (музыка тыаһыыр төгүрүччү хаамабыт),

3- Оҕолоор ханна кэллибит? тыаба. Бу ханнык хайаны көрөбүт? «Ю» хайа (слайда). Сэбирдэхтэр хайдах өңнөөхтөрүй? саһархай, кыһыл, оранжевай. Ол аата ханнык дьыл кэмэ кэлбитий? Күһүн. Бу ханнык мастарый? хатың, тиит мас (слайда). Бу ханнык отонноруй? сугун, уулаах отон, хаптабас, моонньоһон (слайда). Бу отоннор биһиэхэ үүнэллэр дуо? Отону хаһаан хомуйалларый? Күһүн. Уулаах отонунан тугу оңороллоруй? барыанһа, утах.

Хамсаныылаах оонһуу: «Муома оройуонугар үүнэр отоннор».

4.(салбыы тыабытыгар барабыт) туох тыаһыырий? уу. Муомаба ханнык өрүс уонна үрэх баарый? Индигиир өрүс уонна Муома үрэх. Муома үрэххэ ханнык балыктар сүрүн усталларый? дьарбаа балык.

Хамсаныылаах оонһуу: «Ким элбэх дьарбаа балыгы балыктыырий?» (иккилии буолан балыктыыллар, ким элбэх балыгы балыктаабытын ахсаанын аабабыт)

5. Муомаба ханнык кыыллар баалларый? тиин, тайах, эһэ, саһыл, чубуку, бөрө (слайдаба көрүү).

Остуол оонһуута: «Хартыынаны хомуй, ханнык кыыл баарын бил» (хас бирдигитигэр кэнбиэр биэрэбин, кэнбиэри арийан кырыллыбыт хартыынаны холбоон, ханнык кыыл Муомаба олохсуйарын билиэххит)

6. – Оҕолоор, туох саңатын истэбит? көтөрдөр. Көтөрдөр ханна көтөн эрэллэрий? итии дойдуга. Тоһо итии дойдуга көтөллөрүй? Тоһо диэтэр күһүн кэлэн, халлаан тымныйан, үөн- көйүүр сүтэн, көтөрдөр аһыыр астары суох буолан итии дойдуга көтөллөр.

7.Оҕолоор, биһиэхэ ханнык дьыл кэмэ кэлбитий? Күһүн. Тоһо күһүн дьии саныгыт? тоһо дьийэтэххэ от- мас хагдарыйан, дьон сир аһын хомуйан, балыктаан, кыстыкка бэлэмнэнэллэр.

«Дьонун дойду-Муома!»

«Ю» хайалаах Муома,

Хонуу кииннээх Муома,

Киирбэт күннээх Муома

Дьонун дойду- Муома.

Муома! Муома!

Дьонун дойду- Муома.

Манан дьарыкпыт түмүктэнэр, болсомтобут иһин баһыбаларын.